

Konguta Kool

Minu vanaema tööd ja tegemised

Uurimistöö

Koostaja: Kristo-Marten Unne

4. klass

Juhendaja: Kaie Tali

Konguta 2014

Sisukord

Sissejuhatus.....	3
1. Elulugu.....	4
2. Vanaema kooliaeg.....	5
3. Naiste tööd.....	6
4. Saavutused.....	10
5. Huvid.....	14
6. Kokkuvõte.....	18
Allikad.....	19

Sissejuhatus

Mina soovisin rohkem teada saada sellest, kuidas vanasti elati, õpiti ja töötati. Uurisin oma vanaemalt, kuidas möödus tema lapsepõlv, mis töid ta tegi ja kuidas üldse vanasti elati.

Töö eesmärgiks oli möödunud pärandkultuuri aastast lähtudes tutvuda oma vanavanemate elu-oluga ja nende töödega.

1. Elulugu

Minu vanavanaema on pärit neljalapselisest perest. Ta töötas teiste taludes taluteenijana. Vanavanaema oli popsnik (talutüdruk) Selituma talus Vändra rajoonis (praegune Pärnu maakond, Vändra vald). Tema ülesandeks talus oli lehmade lüpsmine, loomade talitamine ja pererahvale söögi tegemine. Enamik talutöid tuli teha käsitsi, sest vastavaid masinaid veel ei olnud. Piima viidi 40-liitriste nõudega meiereisse. Hobusevankrile tuli tõsta täis piimanõud käsitsi. Vanavanaema pidi tegema kõike seda, mida kästi.

Teenijad elasid üheskoos pererahvaga. Läbisaamine oli hea. Põllutöid tehti hobustega – seda tegi taluperemees. Minu vanaema Mare sündis 1940. aastal Pärnu linnas. Oli sõjaaeg ja minu vanavanaisa pidi minema rindele. Kahjuks tagasi ta enam ei tulnudki ja vanavanaema pidi üksi last kasvatama. Kui laps oli väike, siis pani vanavanaema ta põlluservale istuma, ise läks lehma lüpsma. Ükskord tagasi tulles ei leidnud vanavanaema last oma kohalt. Väike Mare oli roomanud mööda kraavi põhja edasi ja mängis kaugemal veega. Õnneks leiti ta tervena üles.

Sageli vihisesid kuulid üle pea. Pommitamise ajal tuli varjuda keldrisse, mis oli ehitatud maakividest. Vanaema Mare elas Selituma talus oma emaga kuni toimus küüditamine.

Küüditati ära talu peremees, kes saadeti 30 aastaks Siberisse. Talu võeti käest ära ja loomad samuti. Ülejäänud pere pidi otsima uue eluaseme. Vanaema kolis koos oma emaga Kütissaare tallu elama.

1957. aastal osteti Liivassaare talu. Minu vanaema ja tema ema käisid mõlemad tööl. Vanaema töötas 18-aastaselt lüpsjana Kõo kolhoosis.

70ndate aastate algul koliti Kõost ära Pärnjõe (Vändra vald), kuhu osteti oma maja. Pärnjõel töötas vanaema algul lüpsjana, hiljem noorkarjatalitajana. Sellest ajast on vanaemal terve hulk aukirju ja medaleid tubli ja eeskujuliku töö eest. Pärnjõel elab minu vanaema praegugi.

2. Vanaema kooliaeg

Minu vanaema koolitee algas seitsmeaastaselt Võiera koolis. Koolitee oli 6 km pikk. Iga päev käis ta selle maa jalgsi läbi kaks korda. Kui vanaema käis 3. klassis, sai tema ema koolis tööd koristajana ja siis asuti ka elama Võiera koolimajja. Minu vanaema käis Võiera koolis seitse aastat. Kuna raha ei olnud, siis jäi kool pooleli ja tuli hakata tööl käima.

Juba 14-aastaselt hakkas minu vanaema Mare Võiera koolis tööle koristajana-kütjana ning tema ema asus tööle kokana.

Vanavanaema koka riietes Võiera koolimaja ees (vasakult esimene).

Vanaema Võiera koolimaja seina puhastamas.

3. Naiste tööd

Esimeseks tööks oli lastel karjaskäimine, kuhu lapsed saadeti juba viie-kuueaastaselt. Minu vanaemal oli vaja karjatada kuus-seitse lehma. Hommikul läks ta karja kella seitsme paiku, võttes kaasa leivakoti. Lõunaks ajas ta lehmad koju ning pärast lüpsmist uuesti karja tagasi. Karjas käisid lapsed kevadest sügiseni. Kooli sai minna alles siis, kui lehmadel karjaperiood läbi sai, seega septembri lõpus või oktoobris.

Vanaema kooliõpilasena.

Suvel tuli teha loomadele heina. Hein niideti käsitsi vikatiga, käsirehaga riisuti vaalud ja hanguga tõsteti hein hobusevankrisse või lavatsile. Vankrikoormas pidi olema üks vastuvõtja-tallaja, kes suured hangutäied heina ühtlaselt laiali jaotas.

Koorem pidi alt olema võimalikult lai, siis mahtus koormasse rohkem heina. Hobusega veeti heinakoorem küüni juurde, sealt loobiti hein hanguga küüni sisse. Küünis tuli hein kenasti ära tallata, et võimalikult palju loomasööta katuse alla mahuks. Lõpuks riisuti heinamaa käsirehaga puhtaks. Heina riisumine ja tallamine oli rohkem laste töö. Minu vanaema õppis vikatiga niitma 12-13-aastaselt. Ka peenarde rohimine oli laste töö.

Minu vanavanaema oli koolis kütja-koristaja. Koolis oli ahjuküte ja vanavanaema pidi tõusma juba kell neli hommikul, et ahjud laste tulekuks soojaks saada. Talvel kuulus tema tööülesannete hulka ka koolile puude tegemine. See töö oli väga raske, sest saeti kahekesi käsisaega, rasked puud tõsteti käsitsi hobusele ja kooli juures jälle maha. Puud tuli kirvega lõhkuda ja riita laduda.

Minu vanaema ja vanavanaema kasvasid kogu aeg ise lehmi, lambaid, kitsesid ja kanu. Saadud toodang läks oma pere tarbeks ja veidi viidi ka kooli. Aiamaal kasvatati juurvilju. Kartulimaad hariti traktoriga, vaod aeti sisse hobuse järel veetava sahaga. Põhiline töövahend oli hobune, kes laenati naabertalust.

Vagude ajamine hobuse ja sahaga.

Loomade talitamine ja söötmine olid kergemad tööd ja nendega pidi hakkama saama kooliskäiv tüdruk - minu vanaema. Lehma hakkas ta lüpsma 12-aastaselt.

Talvised tubased tööd olid villa kraasimine ja ketramine. Kedratud lõngast kooti sokke-kindaid ja salle-kampsuneid. Enamik riided õmmeldi ise, poest osteti vaid materjal. Saada oli vaid puuvillast ja sitsiriit.

Sageli tehti suuremaid töid ühiselt koos naabritega või koguni terve küla rahvaga: näiteks maaharimine, kartulipanek ja -võtmine, heinategu, viltide valmistamine jt tööd.

Viltide valmistamine lambavillast.

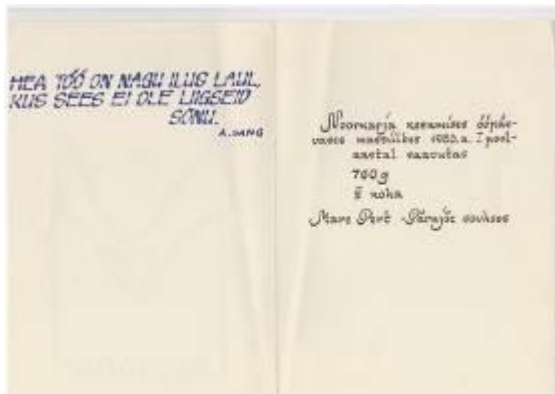

Vajadusel tuli ka kombaini peal abiks olla.

Minu vanaemale on loomadega alati meeldinud tegeleda. Pärnjõe sovhoosis töötas ta noorkarjatalitajana ning tema hoole alla kuulusid nii vastsündinud vasikad kui ka suuremad õhvakesed. Vanaema poputas väikesi vasikaid nii kanamunade kui ka linaseemneleotisega. Oluline oli, et kasvandikud terved püsiksid ja kaalus ruttu juurde võtaksid.

4. Saavutused

Sel ajal korraldati majanditevahelist sotsialistlikku võistlust karjakasvatuses. Noorloomade kasvatajad võistlesid selles, kelle vasikad ööpäevas kõige rohkem juurde võtavad (ööpäevane keskmine massi-iive). Vanaema hoolealused võtsid keskmiselt ööpäevas juurde 760 g.

Vanaema saavutatud III koht sotsialistlikus võistluses 1983. a.

Saadud aukirju ehtisid nõukogude ajastu sümbolid sirp ja vasar ning lööklause: „Marksismi-leninismi lipu all, kommunistliku partei juhtimisel edasi kommunismi võidule!“

Parim noorkarjatalitaja 1982. aastal.

Esimese liigi loomakasvatuse meistri tunnistus 1979. a.

Parim vasikatalitaja 1987. a.

Viisaastaku võitja 1980. A.

Sotsialistliku võistluse võitja 1977. a.

Vanaema pilt oli pidevalt Pärnjõe sovhoosi autahvilil.

5. Huvid

5.-6. klassi pioneerid

Koolis kandsid tüdrukud pihikseelikut või kleiti ja jalas sukki. Ühist koolivormi ei olnud. Kõik noored pidid astuma pioneeriks ja kandma punast kaelarätti.

Kooli ajal luges minu vanaema palju. Raamatuid hankis ta Võiera Kooli raamatukogust. Samuti meeldis vanaemale joonistada. Kuna paberit eriti ei olnud, siis joonistas ta kõik paberitükid ja vihikuservad täis. Vanaema joonistused tulid väga hästi välja. Tüdrukud armastasid pidada salmikuid, kuhu joonistati väga ilusaid pilte ja kirjutati salme.

Koolis mängiti vahetundide ajal ringmänge ja „Tibu-tibu, ära näita“. Kooliõpilastele korraldati mõnikord klassiekskursioone ja kooliaasta lõpus lõpuõhtu, kus lauldi, tantsiti ja mängiti pilli.

Jõulusid ei tohtinud koolis pidada. Peeti nääripidusid 29.-30. detsembril. Näärideks kingiti komme, präänikuid ja omatehtud asju.

Noorte täiskasvanuks saamist tähistati suvepäevadega. Põltsamaa rajoonikomitee suvepäevad toimusid Põltsamaal. Laagris peeti loenguid, tehti praktilisi tegevusi, matkati

ja mängiti. Elati telkides. Lõpetamisel pidid kõik tüdrukud kandma valgeid kleite. Vanaemale õmbles kleidi tema ema.

Suvepäevade rongkäik.

Suvepäevade lõpetamisel said kõik noored omale tunnistuse, kus kajastati selle ajastu vaateid ja seisukohti. Näiteks: „Te peate olema esimesed kommunistliku ühiskonna ehitajad miljonite ehitajate hulgas, kelleks peab olema iga noormees, iga neiu“ (V. I. Lenin).

Suvepäevade lõpetamisel saadud tunnistus.

Vanaema noorpõlves toimusid sageli noorte kogunemised, kus mängiti pilli ja lauldi. Kino näidati koolimajas ning pärast kino toimus noorte tantsuõhtu ikka elava muusika saatel. Pillimehed olid alati hinnatud.

Noored lustimas pillimängu saatel.

Minu vanaema on tegelenud laulmisega, mänginud kannelt külakapellis ja tantsinud rahvatantsurühmas.

Naisansambel Vihtras.

Vanaema mängib akordkannelt Pärnjõe külakapellis.

Vanaema koos rahvatantsurühmaga (tagareas keskel).

Kokkuvõte

Sain teada, et minu vanaemal oli väga raske lapsepõlv. Tema koolitee jäi lühikeseks, sest majanduslik olukord oli raske. Kuid see-eest on ta igati toetanud oma laste ja lastelaste hariduse omandamist.

Ta pidi juba varases nooruses tegema raskeid töid, mis tänapäeval tehakse ära masinatega. Kuid tööd tegi ta südamega, mida tõendavad tema arvukad medalid ja aukirjad. Vanaema ütleb ikka, et tööd narrida ei tohi!

Hoolimata raskest tööst, leidis vanaema ka energiat laulmiseks, tantsimiseks ja pillimänguks. Minu vanaema ei virise kunagi.

Nüüd peab ta Pärnumaal pensionipõlve ja kasvatab lilli - tal on terve lilleaed ümber maja.

Allikad

1. Vanaema Mare Pert'i meenutused
2. Vanaema fotod
3. Ema Kaie Tali meenutused